

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2025

Ympäristövaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2025 (K 16/2025 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten ympäristövaliokunnalle. Määräaika: 3.10.2025.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ympäristöneuvos Outi Honkatukia, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Jaana Kaipainen, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Reetta Sorsa, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Birgitta Vainio-Mattila, maa- ja metsätalousministeriö
- tutkimuspäällikkö, erikoistutkija Juha Mikola, Luonnonvarakeskus
- puheenjohtaja Antti Asikainen, Metsäbiotalouden tiedepaneeli
- Ilmastopaneelin jäsen Heikki Lehtonen, Suomen ilmastopaneeli
- metsänhoidon asiantuntija Juha Tuononen, Suomen metsäkeskus
- pääjohtaja Petteri Taalas, Ilmatieteen laitos
- energia-asiantuntija Anssi Kainulainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- metsäasiamies Mats Holmgård, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- energia- ja ilmastopäällikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry
- elinkeinopäällikkö Jimi Rajajärvi, Sahateollisuus ry
- ilmastoasiantuntija Nelli Immonen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- professori Annamari Laurén, Helsingin yliopisto, maatalous-metsätieteellinen tiedekunta

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- BIOS-tutkimusyksikkö
- WWF Suomi
- ProAgria Keskusten Liitto ry
- Hiilensidonta ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ilmastovuosikertomuksessa esitetty tilannekuva

Ilmastovuosikertomus on annettu vuodesta 2019 lähtien. Sen sisältö on pitkälti lakisääteinen ja vakiintunut. Vaihtuvina teemoina vuoden 2025 kertomuksessa ovat ilmastomuutos ja terveys sekä toimimattomuuden kustannukset. Ilmastovuosikertomuksessa esitetään tiedot vuoden 2023 toteutuneista päästöistä ja vuoden 2024 pikaennakkotiedot. Tiedot päästöistä ja nieluista perustuvat Tilastokeskuksen julkaisemiin tietoihin. Ilmastovuosikertomuksen tulee sisältää tiedot keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toteutumisesta. Siinä esitetään arvio lisätoimien tarpeesta. Lisätoimet valmistellaan ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän puitteissa. Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman ja energia- ja ilmastostrategian päivitysten valmistelu on käynnissä.

Vuoden 2025 ilmastovuosikertomuksen osalta valiokunta kiinnittää huomiota positiiviseen kehitykseen Suomen kokonaispäästöjen vähentämisessä. Suomi ja osa Eurooppaa on edennyt ilmastomuutoksen torjunnassa menestyksekkäästi usealla sektorilla. Suomen energiantuotanto on lähes fossiilivapaata, ja liikenteen, kotitalouksien sekä kuntien päästöt ovat laskussa. Suomen kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria olivat 38,8 Mt CO₂-ekv. vuonna 2024. Päästöt vähenivät 2,3 Mt CO₂-ekv. vuodesta 2023. Vuoden 2005 jälkeen kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria ovat vähentyneet yhteensä 44 prosenttia (31,1 Mt CO₂-ekv.). Näin ollen päästöt ovat vähentyneet keskimäärin noin 3 prosenttiyksikköä vuodessa.

Erityisen positiivisena valiokunta pitää päästökauppasektorin kehitystä. Ilmastovuosikertomuksen mukaan päästökauppaan kuuluvien laitosten päästöt olivat 13,3 Mt C₂-ekv. vuonna 2024. Päästöt vähenivät edellisvuodesta 2,1 Mt CO₂-ekv. eli 14 prosenttia. Kaikkiaan päästökauppasektorin päästöt ovat vähentyneet yhteensä 22 Mt CO₂-ekv. eli 62 prosentilla vuoden 2005 jälkeen. Taakanjakosektorin kasvihuonekaasupäästöt olivat pikaennakkotietojen mukaan 25,4 Mt CO₂-ekv. vuonna 2024. Näin ollen päästöt ovat vähentyneet 0,2 Mt CO₂-ekv. vuodesta 2023. Taakanjakosektorin päästöt ovat vähentyneet yhteensä 26 prosentilla vuosina 2005—2024 eli selvästi hitaammin kuin päästökauppasektorin päästöt. Maatalouden päästöistä osa luetaan taakanjakosektorille. Ilmastovuosikertomuksen mukaan maatalouden päästöt ovat vähentyneet vuoteen 2023 verrattuna 0,05 Mt CO₂-ekv. Nykyisten laskelmien mukaan päästöt ovat vähentyneet 2005—2024 0,3 Mt. Ilmastovuosikertomuksen mukaan nykytoimiskenaariossa ja politiikkatoimiskenaariossa esitetyillä toimenpiteillä saadaan maatalouden päästöt kuitenkin käännettyä laskuun. Vuonna 2030 päästöt ovat politiikkatoimiskenaariossa vähentyneet tasolle 5,4 Mt CO₂-ekv. ja siitä vielä 0,2 Mt CO₂-ekv. vuoteen 2040 tasolle 5,2 Mt CO₂-ekv.

Ilmastolaissa säädetty vuoden 2035 hiilineutraaliustavoite perustui oletukseen maankäyttösektorin nykyistä huomattavasti korkeammasta nettonielun tasosta, joka ei tarkentuneen tiedon valossa näytä toteutuvan. Ilmastovuosikertomuksen mukaan maankäyttösektorin tilannekuva on muuttunut merkittävästi viimeisen vuosikymmenen aikana. Maankäyttösektori oli 13,5 Mt CO₂-ekv. suuruisen päästölähde vuonna 2024. Arvio maankäyttösektorin päästöjen ja poistumien summasta eli sektorin nielun tai päästölähteen suuruudesta tarkentuu, kun vuoden 2024 ennakkotiedot julkaistaan. Tammikuussa 2025 julkaistuissa, vuotta 2023 koskeneissa ennakkotiedoissa selvisi, että

Valiokunnan lausunto MmVL 24/2025 vp

myös metsämaa-maankäyttöluokka oli muuttunut päästölähteeksi vuodesta 2021 alkaen, sillä puuston nielu ei enää riitä kattamaan metsien maaperän kasvaneita päästöjä.

Ilmastovuosikertomuksen mukaan kaikkien sektoreiden, mukaan lukien maankäyttösektori, yhteenlasketut päästöt ja nielut eli nettopäästöt ovat laskeneet. Vuonna 2024 ne olivat 52,3 Mt CO₂-ekv. ja siten laskivat edellisestä vuodesta 0,8 Mt CO₂-ekv. Vuosina 2005—2024 nettopäästöt ovat olleet keskimäärin 50,7 Mt CO₂-ekv. Kansallisen ilmastolain mukaan nettonielun laskennassa voidaan ottaa huomioon luonnollisten nielujen lisäksi myös mahdolliset teknologiset nielut. Teknologisia nieluja voidaan hyödyntää vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa. Ilmastopaneeli on arvioinut, että vuoden 2035 aikajänteellä teknisten nielujen potentiaali voi olla noin 3 Mt CO₂-ekv. Potentiaalın toteutuminen edellyttää kuitenkin vaikuttavia taloudellisia kannustimia tai teknologisten nielujen sisällyttämistä EU:n päästökauppaan. Taakanjakosektorin ja päästökaupan yhteenlasketut päästöt vähenevät politiikkatoimiskenaarion mukaan tasolle 18,5 Mt CO₂-ekv. vuonna 2035, jos hiilidioksidin talteenottoon perustuvat ratkaisut huomioidaan. Ilman hiilidioksidin talteenottoon perustuvia ratkaisuja päästöt ovat 21,4 Mt CO₂-ekv. Maankäyttösektorin nielutaso on vaihtoehtoisen politiikkatoimiskenaarion mukaan noin 1 Mt CO₂-ekv. vuonna 2035. Tämän skenaarion perusteella matkaa hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen on noin 20 Mt CO₂-ekv.

Tämänhetkisen tilannekuvan mukaan alijäämä suhteessa EU:n LULUCF-velvoitteeseen velvoitekaudella 2021—2025 on 110—115 Mt CO₂-ekv. ilman joustoja. Ilmastovuosikertomuksen mukaan EU:n LULUCF-velvoitteen mukaista nielutasoa ei saavuteta, ja teoriassa Suomen on mahdollista kattaa vaje hankkimalla vastaava määrä LULUCF-yksiköitä muista jäsenmaista. Mikäli vajetta ei saada katettua maankäyttösektorin yksiköiden hankinnalla, vaje siirtyy katettavaksi taakanjakosektorin yksiköillä. Kummankaan sektorin yksiköiden saatavuudesta ja hinnasta ei ole tässä vaiheessa varmaa tietoa. Lisäksi usealla jäsenmaalla voi olla tarvetta hankkia sekä taakanjakosektorin että maankäyttösektorin yksiköitä velvoitteiden täyttämiseen. Maankäyttösektorin vajeen mittaluokasta ja taakanjakosektorin tiukoista säännöistä johtuen vajeen kattamista minäkään yksiköiden hankkimisella ei kertomuksessa pidetä realistisena. Valiokunta katsoo, että myös EU-maiden laskentatapojen eroavaisuudet ja biologisten nielujen laskentaan liittyvät menetelmälliset epävarmuudet muodostavat käytännössä esteen nieluyksiköiden vaihdannalle.

Nykytilan arviointia

Suomen vuoden 2035 ilmastotavoite on useista muista maista poiketen sidottu maankäyttösektorin nieluihin. Nykytiedon mukaan tavoitteen toteutuminen ei ole todennäköistä. Valiokunnan saamassa lausuntopalautteessa on todettu, että vuonna 2019 tehdyt oletukset maankäytön nielusta ovat osoittautuneet virheellisiksi. Vanhenevien metsien hiilensidontakyky on heikentynyt, turvepohjaiset maat vapauttavat hiiltä, Venäjän puuntuonti on loppunut, mikä on lisännyt kotimaisen puun kysyntää, ja ilmastomuutos on johtanut maaperästä vapautuvan hiilen päästön kasvuun. Ilmastovuosikertomuksessa todetaankin, että maankäyttösektorin kasvihuonekaasupäästöjen ja nielujen arviot ovat epävarmempia kuin muilla sektoreilla. Maankäyttösektorin nieluja koskevien oletusten sisältämät virheet eivät ole selitettävissä kotimaisen puun kysynnän kasvulla, sillä 2020-luvulle tultaessa hakkuumäärät eivät ole ylittäneet oletusten taustalla käytettyjä hakkuumääräarvioita eli yli 80:tä miljoonaa kuutiometriä. Asiantuntijalausuntojen mukaan Suomen hiilineutraaliustavoitteen perustana olleesta metsämaan eli puuston ja maaperän vuoden 2019 nie-

Valiokunnan lausunto MmVL 24/2025 vp

lusta hävisi vuosien 2021 ja 2025 kasvihuonekaasuinventarioiden välillä 17 Mt CO₂-ekv., vaikka toteutuneet hakkuumäärät pysyivät ennallaan. Lausuntopalautteen mukaan tämä vahvistaa käsitystä siitä, ettei nielujen koosta ole tietoa eikä niiden kehitystä pystytä arvioimaan riittävällä tarkkuudella. Valiokunta korostaa, että maankäyttösektorin päästöjen ja nielujen mittauksiin liittyy suuria epävarmuuksia.

Valiokunta katsoo, että Suomen on erityisen tärkeää perustaa hiilinielujen laskenta luotettaviin ja vertailukelpoisiin menetelmiin. Valiokunta pitää erittäin perusteltuna hallituksen päätöstä panostaa hiilinielujen ja -varastojen laskennan kehittämiseen. Puoliväliriihessä tehtiin päätös osoittaa 8 miljoonaa euroa laskennan kehittämiseen. Lisäksi eri maiden erilaisten tiedonkeruu- ja laskentamenetelmien tuottaman tiedon vertailukelpoisuutta tulee parantaa. Valiokunnan saaman lausuntopalautteen mukaan Maailman ilmatieteen järjestö on kehittänyt uuden menetelmän (GGGW, Global Greenhouse Gas Watch), jolla saadaan parempi kuva kasvihuonekaasujen lähteistä ja nieluista. Menetelmä hyödyntää tarkkoja maanpinnalta tehtyjä mittauksia ja satelliittidataa sen sijaan, että se pohjaisi maiden tekemiin laskennallisiin arvioihin. GGGW-menetelmää tullaan hyödyntämään myös Suomessa ja Suomen maankäytön päästöjen uudelleen arvioimiseksi. On todennäköistä, että tulokset tulevat poikkeamaan aiemmista. Lisäksi Ilmatieteen laitoksen tavoitteena on kehittää järjestelmä, jota voidaan hyödyntää koko Euroopan laajuisten nielujen ja lähteiden nykyistä parempaan arvioimiseen. Tätä voidaan hyödyntää EU:n ilmastopolitiikan tukena. Valiokunta pitää näitä erittäin kannatettavina kehityshankkeina.

Maatalous

Maatalouden päästöjen osalta on käynnissä tärkeä Business Finlandin rahoittama hanke, jossa tutkitaan keinoja maatalouden päästöjen vähentämiseen ja peltojen kuivuuden tai tulvien sietokyvyn parantamiseen. Valiokunta yhtyy lausuntopalautteessa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan täysin päästötöntä ruoantuotantoa ei voida saavuttaa. Ilmastomuutoksen torjuntaa ja siihen sopeutumista on syytä edistää, mutta samalla tulee huomioida myös ruokaturva, huoltovarmuus, talous ja työllisyys. Valiokunta korostaa edelleen Suomen maatalouden ja metsätalouden erityispiirteitä, jotka tulee ottaa huomioon ilmastopolitiikassa.

Aikaisempien lausuntojensa tapaan valiokunta toteaa, että ilmastotoimien valmistelussa on otettava huomioon mahdolliset vaikutukset kotimaiseen ruokaturvaan. Maatalouden ilmastotyössä tulee varmistua siitä, ettei kansallisen ruoantuotannon edellytyksiä heikennetä ja elintarvikehuoltovarmuuden toteutumista vaaranneta (MmVL 24/2024 vp — K 16/2024 vp ja MmVL 15/2023 vp — K 17/2023 vp). Valiokunta painottaa maaperän terveydestä ja kasvukunnosta huolehtimisen merkitystä maatalousmaan päästöjen vähentämiselle ja hiilensidonnalle. Suotuisilla viljelykäytännöillä, kuten talviaikaisella kasvipeitteisyydellä, kerääjäkasveilla, monivuotisilla nurmilla ja kevennetyllä maanmuokkauksella, maatalousmaan hiilensidontaa on mahdollista tehostaa. Samalla kasvinjalostuksen ja kasvilajikkeiden valinnan tuomia mahdollisuuksia tulee selvittää. Kaiken kaikkiaan valiokunta pitää tärkeänä toteuttaa maatalouden ilmastotoimia tavalla, joka tukee ruoantuotannon edellytyksiä, ei heikennä niitä. Näiden tavoitteiden yhdistäminen ei ole mahdollista. Ilmastotyötä tehdään tälläkin hetkellä. Valiokunta korostaa maataloilla tapahtuvaa muutosta, jonka merkitys näkyy mitattavina päästövähennyksinä vasta vuosien kuluttua (MmVL 24/2024 vp).

Valiokunnan lausunto MmVL 24/2025 vp

Maatalouden päästöjen vähentäminen vaatii pitkäjänteisiä toimenpiteitä ja vie aikaa. Ilmastovuositiedotuksen ja valiokunnan saaman lausuntopalautteen mukaan maatalouden taakanjakosektorin päästöistä dityppioksidia syntyy pääosin kasvien lannoituksesta ja metaania eläinten ruoansulatuksesta. Lisäksi typpidioksidia syntyy lannankäsittelystä ja ojitetuilta turvepeltoilta. Näiden päästöjen vähentäminen ilman tuotannon vähentämistä on hidasta ja vaatii tuottavuuden kasvun lisäksi erityisiä toimia, kuten täsmäviljelyä tai lannankäsittelyn kehittämistä biokaasutuotannon yhteydessä. Valiokunnan saamassa lausuntopalautteesta korostetaan turvepeltojen merkitystä maankäyttösektorille raportoitavien päästöjen vähentämisessä. Lausuntopalautteesta tuodaan jälleen esiin, että turvepellot tuottavat yli puolet kaikista maatalouden päästöistä, vaikka niiden osuus peltoalasta on vain noin 11 prosenttia. Turvepeltoilla tehtävillä päästövähennystoimilla voidaan saavuttaa kustannustehokkaasti päästövähennyksiä jo kohtuullisen pienillä pinta-aloilla.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kasvihuonekaasuinventaariossa turvepeltoiksi luetaan pellot, joissa on enemmän kuin 30 cm turvetta, ja multamaat. Viimeisimmän, keväällä 2025 toteutetun kasvihuonekaasuinventaarion mukaan viljelysmaa-maankäyttöluokassa turvemaita on viime vuosina ollut noin 280 000 hehtaaria, mikä tarkoittaa 11 prosenttia koko viljelysmaan pinta-alasta. Multamaita viljelysmaa-maankäyttöluokassa on noin 5 000 hehtaaria. Ruohikkoalueet-maankäyttöluokassa turvemaita on noin 64 000 hehtaaria eli 26 prosenttia ruohikkoalueiden pinta-alasta. Keskeisenä keinona maankäyttösektorin ja erityisesti maatalousmaan päästöjen vähentämisessä pidetään vajaatuottoisten maiden poistamista viljelystä ja vedenpinnan nostamista esimerkiksi säätösalaajituksen avulla. Valiokunta on useaan otteeseen tuonut esiin eloperäisten maiden merkityksen elintarvikehuoltovarmuudelle ja alueelliset erot turvepeltojen esiintymisessä (MmVL 15/2023 vp). Valiokunta on todennut, että silloin kun elintarvikehuoltovarmuus ja alueelliset tekijät edellyttävät turvepeltojen pitämistä maataloustuotannossa, päästöjä voidaan vähentää esimerkiksi nostamalla veden pinta niin ylös kuin se on viljelyteknisesti järkevää. Toimenpiteet soveltuvat vain murto-osalle turvemaista (MmVL 24/2024 vp). Turvemaat ovat edelleen maataloudelle tärkeitä kuiviketurpeen ja kasvualustojen saatavuuden kannalta.

Valiokunnan saamassa lausuntopalautteesta on tuotu esiin riittävien kannusteiden puuttuminen maatalouden päästövähennystoimille. Yhtenä mahdollisuutena nähdään vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kautta saatava yksityinen rahoitus. Kaiken kaikkiaan valiokunta korostaa tässäkin yhteydessä vapaaehtoisten, kannattavien tai kannustimiin perustuvien toimien merkitystä maatalouden ilmastotyössä. Taakanjakosektorilla ratkaisuja voidaan hakea lannoitukseen liittyvien päästöjen osalta muun ohella kiertotaloudesta ja kasvinjalostuksesta. Ulkomaisen valkuaisrehuja lannoiteriippuvuuden vähentäminen kotimaisella tyypeä sitovalla valkuaiskasvituotannolla palvelee niin ilmastotyön kuin strategisen autonomian tavoitteita. Maatalouden metaanipäästöjen vähentäminen lehmille syötettävän lisärehun avulla on esimerkki innovatiivisesta ratkaisusta, joka ottaa huomioon maatalouden perustehtävän, ruoantuotannon, jatkumisen. Kotitalouksien ja julkisten hankintojen rooli päästöjen vähentämisessä on tärkeää ottaa osaksi tarkastelua. Ruoan kulutukseen liittyviin päästöjä vähentäviin toimiin kuuluvat muun muassa ravitsemussuositusten noudattaminen ja ruokahävikin vähentäminen.

Metsätalous

Valtakunnan metsien inventoinnin (VMI) mukaan Suomen metsämaan pinta-ala on 21,8 miljoonaa hehtaaria. Suomessa metsämaahan kuuluvat alueet, joilla puut ovat saavuttaneet tai voivat

Valiokunnan lausunto MmVL 24/2025 vp

saavuttaa vähintään 5 metrin korkeuden ja 10 prosentin latvuspeiton ja joiden pinta-ala on vähintään 0,25 hehtaaria. Jos kyseessä on puustoinen vyöhyke, sen tulee olla vähintään 20 metriä leveä. Siten esimerkiksi rantojen vyöhykkeet, joilla kasvaa yksittäisiä puita, eivät ole metsämaata. Vyöhykkeen minimileveyttä ei kuitenkaan sovelleta, jos alue on osa yhtenäistä metsäaluetta, mutta päättyy esimerkiksi kiilamaisena alueena toiseen maankäyttöön kuuluvaan alaan. Metsäksi luetaan sekä täysin puustoiset metsäalueet että puuttomat uudistusalat. Puistot ja puustoiset tontit eivät ole metsämaata, ja siten erilliset alle 2 hehtaarin metsälöt eivät ole mukana laskennassa. Metsämaan kuten muidenkin maankäyttöluokkien pinta-alalaskenta perustuu VMI:n otanta-asetelmaan eli koealaverkkoon. Maalaji selvitetään metsämaalle osuneilla koealoilla maastossa, kun taas maatalousmaille maalaji selvitetään maannostietokannasta ja maatalousmaiden turvetieto-hankkeen tuottamasta maaperäkartasta. Arvio puustosta ja sen poistumasta laaditaan koealojen avulla myös muulle kuin metsämaalle.

Metsämaa on ilmastovuosikertomuksen mukaan muuttunut vuonna 2021 päästölähteeksi. Osaksi tätä selittävät metsien kasvun hidastuminen, suoperäisten metsien muuttuminen päästölähteeksi ja puuston poistuman kasvu. Valiokunnan saamassa lausuntopalautteessa tuodaan esiin, että metsien kasvun hidastuminen voi olla yleismaailmallinen ilmiö. Ilmastotavoitteiden asettamisen jälkeen metsien kasvua koskeva tieto on päivittynyt sekä kansallisella että EU-tasolla. Metsien kasvu on hidastunut tai jopa kääntynyt laskuun. Suomen metsien puuston poistuma oli kaikkiaan 89,6 miljoonaa kuutiometriä vuonna 2024. Luonnonvarakeskuksen tietojen mukaan runkopuun kokonaishakkuumäärä vuonna 2024 oli 73,8 miljoonaa kuutiometriä. Runkopuun hakkuukertymä on ollut keskimäärin 65,1 miljoonaa kuutiota ajanjaksolla 2000—2024. Vuoden 2024 tietojen mukaan tukki- ja kuitupuuta hakattiin teollisuuden käyttöön ja vientiin yhteensä 62,1 miljoonaa kuutiometriä. Hakkuut olivat prosentin suuremmat kuin viimeisen viiden vuoden aikana keskimäärin. Energiapuuta korjattiin noin 11,3 miljoonaa kuutiometriä. Ilmastovuosikertomuksessa ei ole esitetty puuston tilavuutta ja kasvua koskevia tietoja. Vuoden 2024 julkistetun metsävaratiedon mukaan puuston tilavuus metsä- ja kitumaalla on 2,6 miljardia kuutiometriä ja puuston vuotuinen kasvu metsä- ja kitumaalla 103 miljoonaa kuutiometriä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, ettei hakkuumäärä ole kasvanut merkittävästi kuluneen viiden vuoden tarkastelujaksolla eikä se ole ylittänyt vuositasolla puuston vuotuista kasvua. Lisäksi metsämaan päästöjä koskevien tietojen muutos selittyy myös menetelmien ja laskentatavan muutoksella.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan Suomen metsät ja niiden kestävä käyttö sekä metsäluonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen ovat tärkeä osa ilmastomuutoksen torjuntaa ja ilmastomuutokseen sopeutumista. Hyvin kasvavat metsät tuottavat uusiutuvaa raaka-ainetta, jolla voidaan korvata fossiilisia raaka-aineita. Lisäksi metsät toimivat tärkeänä hiilinieluna. Hallitusohjelman mukaan metsien hoidosta ja kasvusta huolehditaan, jotta metsät toimivat jatkossakin nettonieluina. Maankäyttösektorin EU-velvoitteisiin vastaamiseksi tarvitaan vaikuttavia toimia, jotka ovat taloudellisesti järkeviä eivätkä heikennä kotimaisen metsäalan toimintaedellytyksiä. Valiokunta kiinnittää huomiota hallituksen metsien kasvun ja hiilinielujen vahvistamisen toimenpidepakettiin, jonka tavoitteena on vahvistaa metsien kasvua ja ilmastomuutokseen sopeutumista. Samalla toimenpidepaketti tukee ilmastolain tavoitteiden saavuttamista sekä kansallisen metsästrategian ja metsäalan vähähiilitiekarttojen toimeenpanoa.

Metsien terveyden ja kasvukunnan ylläpitämisessä sekä puun jalostusarvon nostamisessa on valiokunnan näkemyksen mukaan kysymys ennen kaikkea ilmastoviisaan metsätalouden harjoitta-

Valiokunnan lausunto MmVL 24/2025 vp

misesta (MmVL 24/2024 vp). Valiokunta toteaa, että metsien hiilinielukehityksen korjaaminen sekä metsien terveyden ja kasvukunnon ylläpitäminen vaativat huomion kääntämistä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, metsätuhojen torjuntaan, metsäntutkimukseen ja metsänjalostukseen tilanteessa, jossa kansainvälinen kehitys osoittaa metsien kasvun hidastuvan kansainvälisellä tasolla. Samalla tulee edistää hiilensidontaa tukemalla biomassan jalostusarvon nostamista esimerkiksi puurakentamisessa tai tekstiilituottein, joilla samalla korvataan biotalouden raaka-aineella fossiilitalouteen pohjaavia materiaaleja, kuten muovia ja kemikaaleja.

Valiokunta ei pidä perusteltuna rajoittaa yksityismetsien käyttöä nykyisestään. Metsälaki antaa metsänomistajalle liikkumavaraa metsän uudistamisen ajoituksessa ja toteutustavassa. Oletuksena on, että metsänhoitotoimenpiteet ajoitetaan ja toteutetaan metsän tuottokyvyn kannalta optimaalisella tavalla. Talousmetsän hoitaminen puuston kasvua ja tuottoa tukevalla tavalla ylläpitää metsän kykyä toimia hiilinieluna myös tulevaisuudessa. Valiokunta pitää tätä edelleen tärkeänä lähtökohtana. Kansainväliset LULUCF-velvoitteet ja kansalliset ilmastotavoitteet eivät luo pitävää perustaa ryhtyä metsäomaisuuden käytön eli omaisuuden suojan rajoittamiseen ottaen huomioon maankäyttösektorin päästöjen ja nielujen arviointiin ja menetelmiin liittyvät, yleisesti tunnistetut epävarmuustekijät sekä EU-maiden väliset erot mittausmenetelmissä ja tietopohjassa. Valiokunta kiinnittää edelleen huomiota kasvihuonekaasuinventaarion rajalliseen kykyyn kuvata metsänielun kehitystä ja metsien käytön kokonaisvaikutusta ilmastonmuutokseen globaalina ilmiönä. Puuta raaka-aineena ja energiana hyödyntävä teollisuus toimii maailmanlaajuisilla markkinoilla. Inventaario huomioi vain kotimaassa tapahtuvan puuston poistuman, eikä se anna mahdollisuutta arvioida metsien käytön vaikutusta globaaliin hiilinieluun, jos puunhankinta tapahtuu toisessa maassa. Kysymys on ollut ajankohtainen, kun puuraaka-aineen tuonti Venäjältä on la kannut vastatoimena Venäjän Ukrainassa käymälle hyökkäyssodalle.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että ympäristövaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto MmVL 24/2025 vp

Helsingissä 2.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ritva Elomaa ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Veronika Honkasalo vas (osittain)
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk (osittain)
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan lausunto MmVL 24/2025 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Valtioneuvoston vuoden 2025 ilmastovuosikertomuksesta (K 16/2025 vp) käy jälleen selkeästi ilmi, että Suomi ei ole hallituksen nykytoimilla saavuttamassa Suomen kansallisesti ja kansainvälisesti sitovia ilmastotavoitteita. Vaikka Suomi on onnistunut vähentämään fossiilisia päästöjä, maankäyttösektorin nielun romahtamisen ja päästöjen lisääntymisen takia Suomen nettopäästöt eivät ole vähentyneet yli 30 vuoteen. Lisätoimien tarve niin maankäyttö- kuin taakanjakosektorilla on akuutti.

Pääministeri Petteri Orpon hallitus ei ole ryhtynyt lisätoimiin tavoitteiden saavuttamiseksi, vaikka eduskunta on edellyttänyt niitä jo aiempien ilmastovuosikertomusten yhteyteen jätetyissä lausumissa. Päinvastoin hallitusohjelmassaan ja jälleen tulevan vuoden talousarvioesityksessään hallitus vesittää useita ilmastopoliittisia toimia riittämättömällä taikka kokonaan puuttuvalla rahoituksella. Vasemmistoliitto ja vihreät eivät voi yhtyä maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntoon, sillä se ei riittävästi huomioi hallituksen ilmastotoimien riittämättömyyttä eikä aivan erityisesti akuuttia tarvetta maltillistaa metsähakkuiden määrää.

Suomen vuoden 2035 hiilineutraaliustavoite on vailla selvää strategiaa sen saavuttamiseksi, eikä tavoite ole arvioiden mukaan toteutumassa ilman merkittäviä lisätoimia. Ilmastovuosikertomuksen mukaan Suomen kansalliset päästövähennystavoitteet vuosille 2030 ja 2040 saavutetaan, mikäli teknologiset hiilinielut toteutuvat. Teknologisten hiilinielujen toteutumiseen liittyy kuitenkin suuria epävarmuuksia, ja siksi ilmastopolitiikka ei voi nojata niiden varaan. Teknologisista nieluista ei ole realistista saada merkittäviä päästövähennyksiä ennen kuin vasta 2030-luvun puolella, sillä Suomessa ei ole tällä hetkellä vielä yhtään hanketta vireillä. Parhaimmassakaan tapauksessa hiilen talteenottoon liittyvät ratkaisut eivät yksin ratkaise maankäyttösektorin vaikeaa tilannetta. Lukuisat luonnollisia hiilinieluja ylläpitävät ja kasvattavat maankäyttösektorin toimet ovat vaikutuksiltaan välittömiä sekä paljon teknisiä hiilensidontaratkaisuja kustannustehokkaampia, todennäköisesti vielä pitkälle vuoden 2030 jälkeen.

EU:n taakanjako- ja maankäyttösektorien päästövähennysvelvoitteita ei nykyisillä politiikkatoimilla tulla saavuttamaan ilman nielu- tai päästöyksiköiden hankkimista muista jäsenmaista. Ostoyksikkömäärien ostaminen tilanteen vaatimassa mittakaavassa ei kuitenkaan ole uskottavaa, saatikka järkevää, sillä niiden saatavuudesta ja hinnasta ei ole tietoa. Samaan aikaan maankäyttösektorin hyvittämättä jääneen alijäämän kaatuminen edes osittain taakanjakosektorille vuosina 2026–2030 johtaisi Suomen kannalta mahdottomaan päästövähennystilanteeseen. Lisää päästövähennystoimia tarvitaan akuutisti myös taakanjakosektorilla, riippumatta maankäyttösektorin vaikutuksesta. Tilanne on se, että nettonielua tulee vahvistaa välittömästi samalla, kun päästövähennyksiä kiritetään.

Maankäyttösektorin tilanne on erityisen huolestuttava. Luonnonvarakeskuksen mukaan Suomea odottaa LULUCF:n ensimmäisellä velvoitekaudella (2021–2025) massiivinen hiilinielualijäämä (110–115 Mt C₂-ekv.) Pääsyy nielujen romahtamiselle on metsien kasvun hidastumisen ohella hakkuiden liian korkea taso. Kuten valiokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissakin todettiin,

Valiokunnan lausunto MmVL 24/2025 vp
Eriävä mielipide

ilman kotimaisen hakkuutason maltillistamista Suomi ei ole pääsemässä EU:n maankäyttösektorin tavoitteisiin, nykyisellä kehityksellä myöskään toisella velvoitekaudella (2026–2030).

Hallituksen on päätettävä pikaisesti toimista maankäyttösektorin hiilinielujen vahvistamiseksi. Erityisen tärkeitä ovat keinot turvepeltojen päästöjen rajoittamiseksi ja metsäkadon hillitsemiseksi. Keinot olisivat kyllä olemassa, mutta hallitus ei ole niihin tarttunut. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) tulee päivittää jo tällä vaalikaudella. Suunnitelman toimenpiteet ovat riittämättömät maankäyttösektorin muuttuneeseen tilannekuvaan nähden, ja suunnitelman toimeenpano on edennyt ennakoitua hitaammin riittämättömän rahoituksen takia.

Metsäsektoria on ohjattava kestävämpään suuntaan kohdistamalla määrärahoja kestäviin metsänkasvatusmenetelmiin ja aitoihin metsäluonnonhoitotoimenpiteisiin. Metsäsektorin hiilinielua voidaan kasvattaa ja metsäluonnon monimuotoisuutta elvyttää siirtymällä jatkuvapeitteiseen kasvatukseen ja kiertoaikojen pidentämiseen, toteuttamalla päästövähennyksiä turvepeltoilla ja ottamalla käyttöön maankäytön muutosmaksu, joka ehkäisisi tarpeetonta pellonraivausta. Kuten valiokunnan lausunnossakin todetaan, ilmastoviisaaseen metsätalouteen kuuluu myös jalostusasteen nostaminen. Se on tehokas keino varastoida hiiltä ja samalla kasvattaa metsäteollisuuden arvonlisää.

Hallituksen esittämät toimet maatalouden päästöjen vähentämiseksi taakanjako- ja maankäyttösektoreilla ovat riittämättömiä. Ruoantuotanto ja -kulutus ovat keskeisessä roolissa maatalouden kokonaishiilijalanjälkeä tarkasteltaessa. Ruoantuotannon päästövähennysten osalta ilmastotoimet turvemailla ovat kriittisessä asemassa: turvepelto tuottavat yli puolet kaikista maatalouden päästöistä, vaikka niiden osuus peltoalasta on vain noin 11 prosenttia. Lausunnossaan valiokunta ei katsoaksemme painota turvemaiden ilmastotoimia riittävästi. Turvepeltoja tulee vettää päästöjen vähentämiseksi ja EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) perusteella maksettavat pinta-ala-perusteiset tuet uudistaa siten, että ne eivät hidasta näiden päästövähennysten toteuttamista. Kosteikkoviljelyn edistämiseen on kohdennettava huomattavaa lisätukea.

Päästöjä vähentäviin toimiin kuuluu osaltaan entistä vahvemmin kasvisruokavalioon siirtyminen ja kotieläintalouden korvaaminen kasviproteiinituotannolla. Tuotantoeläinten määrän vähentäminen on keskeisimpiä ilmastotoimia maataloussektorilla, mutta valiokunnan lausunnossa se jätetään huomiotta. Samalla kotimaisen kasviproteiinituotannon kasvattaminen olisi itse asiassa merkittävä huoltovarmuustoimi, jolla parannettaisiin suomalaisten ruokaturvaa ja maatalouden kannattavuutta. Luonnonvarakeskuksen mukaan kotimaisten kasviproteiinien tuotanto olisi parhaassa tapauksessa vuoteen 2040 mennessä mahdollista nostaa tasolle, jolla se vastaisi suomalaisten vuotuista proteiinin tarvetta. Uusimmat ravitsemussuosituksinkin painottavat kasvipainotteista ruokavaliota niin ilmasto- kuin terveyssyistä, ja näiden noudattamiseen kannustaminen erilaisin politiikkatoimin olisi tärkeää. Tämän ohella on jatkettava ruokahävikin vähentämistä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että ympäristövaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 2.10.2025

Veronika Honkasalo vas
Tiina Elo vihr